

Stališče SD do vprašanj Sindikata kulture in narave Slovenije (Glosa)

Ali in kako boste vzpostavili socialni dialog, ki je že več kot leto dni na mrtvi točki?

Socialni demokrati smo vedno bili graditelji in podporniki socialnega dialoga, za nas je osnova oblikovanja družbenega dogovora o našem prihodnjem življenju. Zato bomo nemudoma oživili pogovore znotraj ESS ter vzpostavili dialog med sindikati, predstavniki gospodarstva in vlado, ki bo temeljil na zaupanju, poštenosti in solidarnosti.

Boste ohranili enotni plačni sistem javnega sektorja oziroma na katerih področjih ga boste izboljšali?

Izhodišča enotnega plačnega sistema v javnem sektorju so dobra in jih podpiramo. Vzpostavljena so bila razmerja med posameznimi plačnimi skupinami, plače so javne in sistem napredovanja je vnaprej jasno opredeljen (karierno napredovanje). Žal se je ta ključni element enotnosti začel rušiti že kmalu po vzpostavitvi, saj ni bistveno le, da so vsi dodatki določeni v zakonu (ZSPJS) in Kolektivni pogodbi za javni sektor (KSJS), pač pa, da se vodijo pogovori glede posameznih skupin znotraj njih in v primerjavi z vsemi drugimi. Menimo, da se je protislovno parcialno pogajati v sicer enotnem plačnem sistemu in iskati obvoje sistemskih ureditev.

Socialni demokrati predlagamo naslednje ukrepe:

- skupaj s sindikati se bomo v javnem sektorju ponovno dogovorili in vzpostavili enotnost plačnega sistema,
- s sindikati v javnem sektorju se bomo v prvem letu mandata dogovorili o dinamiki usklajevanja plač in odprave varčevalnih ukrepov, ki so bili sprejeti kot začasni,
- dogovorili se bomo o postopnosti oziroma časovni dinamiki za rast najnižjih plač, da v prihodnjih nekaj letih ne bo delovnega mesta v javni upravi z osnovno plačo, ki je nižja od minimalne,
- delež najbolj ocenjenih zaposlenih bomo vezali na določen odstotek znotraj organa, ocenjevanje pa vezali na določitev merljivih kazalnikov,
- uvedli bomo variabilni del plače - redno delovno uspešnost, s katero bodo nagrajeni le resnično dobri zaposleni,
- s sindikati javnega sektorja se bomo dogovorili za dodatek k osnovni plači za deficitarne poklice v javnem sektorju, praviloma po statističnih regijah,
- objavljali bomo plače in dodatke za uspešnost po delovnih mestih tudi po spolu,
- prevetрили bomo sistem dodatkov.

Boste dali prednost strokovnosti in usposobljenosti pri kadrovanju v državnih/javnih podjetjih, javnih zavodih in javnem sektorju nasploh oziroma boste poskrbeli za neodvisnost in apolitičnost direktorjev/predstojnikov?

Članska izkaznica katerekoli interesne skupine, politične stranke ali druge organizirane skupine ne sme biti niti prednost niti ovira pri zaposlitvi posameznika. Pomembne so kompetence, znanje in veščine posameznika. Pri zaposlovanju v javnih podjetjih in podjetjih v delni ali posredni lasti države pa je potrebno strogo in brez odmikov spoštovati protikorupcijsko zakonodajo in pravila integritete.

Posebno pozornost bomo Socialni demokrati namenili varovanju interesov javnosti v RTV Slovenija, kjer bi v organih morali biti predstavniki strokovne javnosti, civilne družbe in zaposlenih v RTV Slovenija, namesto sedanje sestave, ki je preveč podvržena političnemu kadrovanju.

Boste samozaposlenemu na področju kulture končno priznali status delavca in pravico do kolektivnega pogajanja/dogovarjanja?

Status delavca in pravico do kolektivnega pogajanja bo potrebno reševati sistemsko pri tem pa upoštevati specifične in potrebe različnih področij samozaposlenih v kulturi. Reševanje tega problema brez ponovne vzpostavitve dialoga z samozaposlenimi v kulturi in njihovimi predstavniki ne bo šlo. Socialni demokrati smo v programskih izhodiščih konkretno naslovili ukrepe, kjer status delavca in pravice, ki izhajajo iz njih bomo reševali z spremembo sistema (ureditvi področne zakonodaje) in ponovnim dialogom. Mnenja smo, da pravice iz dela v nestandardnih (prekarnih) oblikah je treba čim bolj približati pravicam (v idealnem primeru izenačiti s pravicami) iz dela. Ukrepi v našem programu, ki se temu približujejo so: karierna dinamika in drsni cenzus, katerega izhodišče je koncept, da morajo za enako delo z enako izobrazbo obstajati enaki pogoji in socialne pravice (npr. bolniško nadomestilo).

Ali in na kakšen način boste vzpostavili volilni sistem, ki bo odražal pristno voljo volivcev in v katerem ljudstvo ne bo več podložnik strankokracije?

Rešitev za vse anomalije demokracije ni v njenem ukinjanju, temveč povečanju participacije in možnosti zanjo. Vrnitev zaupanja v politiko bomo dosegli z obnovo in razvojem parlamentarne demokracije ter krepitvijo avtonomnosti in odgovornosti nadzornih institucij in medijev. Verjamemo, da sodelovanje ljudi pri odločanju o javnih zadevah vodi do boljših odločitev, zato želimo širiti možnosti sodelovanja ljudi, nevladnih organizacij in civilne družbe. Za to je treba boljše usposobiti tudi javno upravo, državne organe in lokalno samoupravo. O tem pišemo v našem programu *Nov začetek* v poglavju *Vsakodnevna demokracija* na str. 106-110: <https://socialnidemokrati.si/drugace/>

Spremembe volilnega sistema: Zavedamo se, da je v družbi več različnih idej o spremembah volilne zakonodaje. Odprti smo za javno razpravo in resen politični dialog o možnostih, ki bi lahko pripeljale do zahtevane ustavne večine.

Socialni demokrati zagovarjamo uvedbo preferenčnega glasu, ki bi povečal vpliv volivcev na sestavo Državnega zbora, ter s tem povezano ukinitev volilnih okrajev. S tem bi se ukinili volilni okraji znotraj osmih volilnih enot, uveden pa bi bil relativni prednostni glas, ki ga lahko volivec nameni svoji izbiri in tako neposredno vpliva na izbiro točno določenega med enajstimi kandidatkami in kandidati na listi.

Ob spremembah volilne zakonodaje zagovarjamo tudi načelo zadrge pri vrstnem redu žensk in moških na celotni kandidatni listi ter izmenjujoče se vodilno mesto moškega in ženske na vseh kandidatnih listah v volilnih enotah.

Digitalna demokracija in e-volitve: S pomočjo uporabe digitalnih orodij za redna posvetovanja vlade in drugih državnih organov o pomembnih družbenih vprašanjih želimo krepiti kulturo aktivnega državljanstva. Za povečanje volilne udeležbe, še posebej med mladimi, bomo razvili

možnosti za elektronsko glasovanje. Socialni demokrati se zavzemamo za to, da vsak državljan prejme svoj digitalni certifikat, kar omogoča izvedbo elektronskega glasovanja, ob tem pa je treba poskrbeti za tajnost in varnost takšnega glasovanja.

Volilna pravica pri 16 letih: Prav tako zagovarjamo premik volilne pravice na 16 let, vendar je potrebno tudi opolnomočenje novih volivcev z znanji za politično in družbeno aktiviranje. Zato bomo razširili že vpeljane vsebine aktivnega državljanstva v srednjih in osnovnih polah in nadgradili ukrepe za izboljšanje participacije mladih preko formalnega in neformalnega izobraževanja na področju aktivnega državljanstva.

Participativni proračun: V posameznih lokalnih okoljih že obstajajo dobre izkušnje s sodelovanjem ljudi pri odločanju o razporejanju dela sredstev občinskih proračunov. Resno želimo spodbujati uporabo tega mehanizma. Takšne odločitve se oblikujejo po postopku v več fazah: od tematskih srečanj po krajevnih skupnostih, oblikovanju predlogov s strani občanov, selekcije predlogov in glasovanju o njih.

Kako si predstavljate zeleni prehod v razogljičeno družbo oziroma kakšna so vaša stališča do gradnje novih hidroelektrarn in večjih polj vetrnih elektrarn?

Socialni demokrati bomo uredničevali zastavljene cilje zniževanja emisij toplogrednih plinov z namenom, da do leta 2050 postanemo podnebno nevtralna družba. To nas postavlja pred težko nalogo: kako se na trajnosten način preskrbeti z zadostnimi količinami energije in zmanjšati izpuste v prometu, energetiki, industriji, zgradbah, kmetijstvu in vseh drugih sektorjih. Ta vizija pomeni aktivno sodelovanje s prebivalstvom in gospodarstvom za pravičen prehod. O tem pišemo v našem programu Nov začetek v poglavju o podnebni politiki ter trajnostnim upravljanjem z okoljem in naravnimi viri, str. 92-99 in 192-206: <https://socialnidemokrati.si/drugace/>.

Obnovljivi viri energije imajo v Sloveniji še veliko potenciala, tako vodni kot vetrni. Potrebno je sprejetje energetskega koncepta Slovenije za strateško diverzifikacijo virov energije.

1. Vemo, da so vplivi hidroenergetskih objektov na vodne ekosisteme, biodiverzitetu in vodna telesa veliki. Zato od nas zahtevajo večje načrtovanje in skrb za živež naših rek in varstvo vodnega ekosistema. Verjamemo pa, da imajo hidroelektrarne tako energetske kot makroekonomske pozitivne učinke. Ključna je količinska, časovna in prostorska razporeditev vode, ki omogoča različno rabo vode ob upoštevanju dolgoročnega varstva razpoložljivih vodnih virov.
2. Skladno z okoljskimi in biotskimi omejitvami je potrebno identificirati potencial vetra za postavitev vetrnih elektrarn in nagovoriti lokalne skupnosti.

Kakšen je po vašem mnenju položaj Republike Slovenije v luči novih geopolitičnih razmerij in grožnje vojne v neposredni bližini?

Živimo v času tektonskih premikov v geopolitični ureditvi sveta. Varnost ponovno postaja temeljna vrednota mednarodnih odnosov, vendar tokrat v novih okoliščinah, zato je veliko bolj utemeljena na človekovi osebni varnosti in svobodi. To pomeni, da je ni mogoče zagotoviti zgolj s konvencionalnimi vojaškimi sredstvi, ampak je človekova varnost vse bolj odvisna od kombinacije različnih disciplin oziroma dejavnikov. Gre za obrambna, pa tudi za energetska in socialna tveganja, pri čemer mora EU začeti uresničevati strategijo za večjo odpornost in samozadostnost

na vseh področjih. Več na straneh 120-127 našega programa:
<https://socialnidemokrati.si/drugace/>.

S spremembo zunanje politične orientacije v tem mandatu je bila Slovenija iztrgana iz jedra EU, podrejena avtokratskim težnjam, kar je še posebej težavno v luči aktualne krize v Ukrajini. Namesto akcij, ki razbijajo evropsko enotnost, bi morali ravnati skladno s strategijami usklajenimi v okviru EU in NATO. Še posebej pa se mora Slovenija aktivirati pri organizaciji humanitarne pomoči in pri skrbi za begunce in žrtve vojne. Socialni demokrati smo pripravili nabor ukrepov, za to da obvarujemo naše prebivalstvo in gospodarstvo pred posledicami vojne - z rešitvami za preskrbo z energenti, s hrano in s surovinami.

Kdaj boste zagotovili dosledno spoštovanje Zakona o javni rabi slovenščine, po katerem morajo vse elektronske komunikacije in kontrolne naprave omogočati izbiro slovenščine in slovenskega črkopisa oziroma kdaj bodo avtomobili, računalniki, tablice, telefoni - vseh znamk, brez izjem -, ki se prodajajo na slovenskem trgu, končno znali slovensko?

Želimo si aktivne jezikovne politike, ki bo v večjezični družbi skrbela za čim boljše sporazumevanje in pomagala gospodarstvu ter družbi v celoti. Naši ukrepi na tem področju so zapisani v programu Nov začetek, str. 187-188: <https://socialnidemokrati.si/drugace/>.

Kaj boste storili, da kvote slovenske glasbe na (zasebnih) radijskih in televizijskih postajah ne bodo več upadale in kdaj bo Akos - Agencija za komunikacijska omrežja in storitve RS postala učinkovita, kot se od nje pričakuje, radijske frekvence pa se ne bodo preprodajale kot rabljena vozila? (Dejan)

Želimo si, da bi se ta vprašanja reševa v novi medijski zakonodaji. Socialni demokrati imamo pripravljen nov zakonski predlog, ki bo vsa odprta vprašanja reševal v korist produkciji slovenske glasbe ter slovenskih izvajalcev. Vprašanje AKOS-a, bi se lahko rešilo, če bi se agencija prenesla na Ministrstvo za kulturo, ki ima celovitejši pregled nad mediji in s tem povezanimi komunikacijskimi omrežji in storitvami.

Ali bodo vaši morebitni poslanci in člani ožjega vodstva stranke nepreklicno odstopili, če bodo v prihajajočem mandatu ravnali v nasprotju s svojimi predvolilnimi obljubami?

Socialni demokrati ne dajemo obljub. Imamo načrt za sprememb za razvojno desetletje do leta 2030 in ekipo, ki ga bo uresničila. Verjamemo, da nas je dovolj, ki mislimo da mora biti drugače.